

Näringsutskottets betänkande

1999/2000:NU17

Vissa organisationsfrågor inom näringspolitiken

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1999/2000:71 om vissa organisationsfrågor inom näringspolitiken,

dels fem motioner som väckts med anledning av propositionen.

Upplysningar i ärendet har inför utskottet lämnats av företrädare för Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK).

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ny organisation inom näringspolitiken. Den nya myndigheten för företagsutveckling skall svara för uppgifter som för närvarande handhas av NUTEK och ALMI Företagspartner AB. Utskottet delar regeringens bedömning att statens åtgärder för att främja fler och växande företag är svåra att överblicka på grund av mångfalden av aktörer och aktiviteter samt den otydliga ansvarsfördelningen med delvis överlappande uppgifter. Det är angeläget att underlätta för blivande och befintliga företagare genom ökad samordning och renodling av de företagsfrämjande aktiviteterna. Utskottet ser de nu aktuella förslagen som inledningen av ett förändringsarbete på central nivå för att förbättra styrning av statliga insatser och allokering av medel.

Förutom en ny myndighet för företagsutveckling skall det inrättas en ny myndighet för analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar. Samtidigt skall Statens institut för regionalforskning avvecklas. Vidare har regeringen lagt fram förslag (prop. 1999/2000:81) om inrättande av en ny myndighet för forskning och utveckling, vilket bereds av utbildningsutskottet (bet. 1999/2000:UbU17). Regeringen kommer att i budgetpropositionen för år 2001 redovisa de förslag om förändringar på anslags- och utgiftsområdesnivå som blir följderna av de nu aktuella organisationsförändringarna.

Samtliga motioner avstyrks av utskottet. I en reservation (m, kd, fp) avstyrks regeringens förslag. Det naturliga tillvägagångssättet hade varit att en utvärdering av den hittills förda näringspolitiken först hade gjorts, innan förslag om inrättande av nya myndigheter läggs fram, sägs det.

I proposition 1999/2000:71 föreslås att riksdagen

1. godkänner riktlinjerna för en ny myndighet för företagsutveckling och bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder som behövs vad gäller nuvarande myndighetsorganisation och ALMI Företagspartner AB (avsnitt 5),
2. godkänner riktlinjerna för en ny myndighet för analyser, omvärldsbevakning och utvärdering (avsnitt 6),
3. godkänner att Statens institut för regionalforskning avvecklas från och med den 1 januari 2001 (avsnitt 6).

Motionerna

1999/2000:N27 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens proposition 1999/2000:71,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förutsättningslös utvärdering av den förda näringspolitiken.

1999/2000:N28 av Per Westerberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens proposition 1999/2000:71,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett bättre svenskt företagsklimat,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en genomgående analys av näringspolitiken,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördjupat samarbete mellan STATT och ISA.

1999/2000:N29 av Inger Strömbom m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1999/2000:71,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utvärdering av den hittills förda näringspolitiken,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av konkreta åtgärder i linje med Småföretagsdelegationens förslag för att underlätta företagande, tillväxt och värdeskapande.

1999/2000:N30 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas att riksdagen avslår proposition 1999/2000:71.

1999/2000:N31 av Åke Sandström m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regionens egen utvecklingskraft tas till vara,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om könsperspektiv i företagandet,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om företagsfinansiering.

Propositionen

Bakgrund

Som ett led i en översyn av tillväxt- och företagsfrämjande åtgärder och av de myndigheter och organ som hanterar dem, har Näringsdepartementet låtit utreda hur verksamheten vid de forskningsfinansierande myndigheterna inom departementets ansvarsområde kan effektiviseras. Utredaren, professor Anders Flodström, presenterade hösten 1999 rapporten Utredning om vissa myndigheter. Näringsdepartementet har vidare låtit en utredning, av direktörerna Elisabet Annell och Peter Nygårds, se över de små företagens behov av statliga insatser för att växa och utvecklas, utvärdera viktiga näringspolitiska småföretagsåtgärder samt lämna förslag till framtida, statliga insatser för att främja tillväxt bland främst småföretag och till hur dessa insatser kan samordnas för att förenkla för företagen. Utredarna avlämnade hösten 1999 rapporten Statens åtgärder för fler och växande företag och våren 2000 rapporten Organisation och struktur. Som ett led i beredningen av ärendet har Näringsdepartementet bl.a. anordnat två remissammanträden, ett med centrala aktörer och intressenter och ett med regionala företrädare, såsom länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan, landsting och de regionala bolagen inom ALMI Företagspartner AB. Ett antal skrivelser som rör frågor som behandlas i propositionen har kommit in från myndigheter, organisationer, m.fl.

Sammanfattningsvis sägs i propositionen att regeringen vägt samman flera politikområden som är viktiga för näringspolitiken, innovationspolitiken och regionalpolitiken för att inom dessa områden forma en modern och tillväxtinriktad politik. Nya arbetssätt och en ny myndighetsstruktur bör skapas för att ge förutsättningar för en övergripande innovationspolitik, som syftar till att nyttiggöra forskning och kunskap för uthållig tillväxt och samhällsutveckling, där människans bästa står i fokus. Näringspolitiken bör ges en förenklad struktur, med renodling av verksamhetsområden och bättre samordning. Kunskapsunderlaget till näringspolitiken, innovationspolitiken och regionalpolitiken bör förstärkas, bl.a. genom ökad förekomst och användning av analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar.

En ny FoU-myndighet

I propositionen redogörs kortfattat för innehållet i proposition 1999/2000:81 om forskning för framtiden – en ny organisation för forskningsfinansiering, i vilken det bl.a. föreslås inrättande av en ny myndighet för forskning och utveckling. Den nya FoU-myndigheten kommer att medföra att antalet aktörer för finansiering minskar, vilket ger ökade möjligheter till kraftsamling, flexibilitet och arbete över disciplin- och sektorsgränser. En stor aktör bidrar även till att förbättra Sveriges förutsättningar att påverka EU-arbetets inriktning inom för Sverige viktiga forskningsområden. Verksamheten skall omfatta stöd till FoU inom teknik, kommunikation, arbetsliv och arbetsmarknad, liksom uppgiften att verka för att ny kunskap tas till vara och omsätts i produkter, processer, tjänster, ett utvecklande arbetsliv, regelverk, etc. En annan

del i arbetet bör vara att beakta och aktivt ta vara på erfarenheterna från den tekniska framsynsprocess som nyligen genomförts och att vidareutveckla denna.

Utskottet har i ett nyligen justerat yttrande (yttr. 1999/2000:NU4y) till utbildningsutskottet tillstyrkt den nämnda propositionen i berörda delar – avvikande mening (m, kd, c). Riksdagen fattar beslut i frågan i juni 2000 (bet. 1999/2000:UbU17).

En ny myndighet för företagsutveckling

Regeringen begär att riksdagen godkänner riktlinjerna för en ny myndighet för företagsutveckling och bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder som behövs vad gäller nuvarande myndighetsorganisation och ALMI. Statens åtgärder för att främja fler och växande företag är svåra att överblicka på grund av mångfalden av aktörer och aktiviteter samt den otydliga ansvarsfördelningen med delvis överlappande uppgifter, sägs det. Det är angeläget att underlätta för blivande och befintliga företagare genom ökad samordning och renodling av de företagsfrämjande aktiviteterna. Regeringen inleder därför ett förändringsarbete på central nivå för att förbättra styrning av statliga insatser och allokering av medel. Det fortsatta arbetet får visa behovet av ytterligare organisatoriska förändringar. Regeringen avser vidare att återkomma till riksdagen angående den regionala nivån, som huvudsakligen skall vara den direkta kontakten för företagen och företagarna.

En ny myndighet för företagsutveckling med frågor av betydelse för såväl nationell som regional nivå, med tydlig näringslivsförankring och med företagens behov i centrum, bör alltså inrättas, baserad på uppgifter som för närvarande handhas av NUTEK och ALMI. Syftet är att skapa en förstärkt myndighet med hög profil inom företagsutvecklingsfrågor och entreprenörskap, en myndighet som kan utgöra ett kompetenscentrum med god kännedom om företagens och företagarnas behov. För att öka tydligheten i statens åtaganden är tidsbegränsning och renodling av åtgärder viktiga. Statens insatser bör sålunda koncentreras till ett fåtal, prioriterade områden. Myndigheten skall kontinuerligt pröva vilka insatser som är relevanta för näringslivets utveckling.

Myndigheten för företagsutveckling bör ha följande huvudsakliga verksamhetsområden:

- förvaltning av medel och uppföljning av regionala låneramar för näringspolitiska finansieringsformer,
- NUTEK:s nuvarande uppgifter inom regionalpolitiken och EG:s strukturfonder,
- samordning av information om företagande, bl.a. genom ett utbyggt informationssystem som samlar företagsrelevant myndighetsinformation på en plats på Internet,
- kunskapsöverföring genom initiering och samordning av nätverk och mötesplatser, bl.a. genom att myndigheten skall vara en stödfunktion till den regionala nivån i arbetet med regionala tillväxtavtal,
- samordning med andra aktörer med anknytning till företagsutveckling.

Beträffande *näringspolitisk finansiering och regionalpolitiska åtgärder* konstateras att ALMI tillhandahåller ett flertal, olika låneformer varvid lån till växande företag, s.k. tillväxtfinansiering, utgör den största delen. Därutöver har ALMI även möjlighet att bevilja mindre lån med begränsade eller obefintliga säkerheter, s.k. mikrolån, till personer, bl.a. kvinnor och ungdomar, som startar helt nya företag. Den nationella myndigheten bör, inom ramen för nuvarande statliga näringspolitiska finansieringsformer, ansvara för förvaltning av medlen och uppföljning av regionala låneramar. Operativa beslut om finansiering till enskilda företag skall fattas på regional nivå. NUTEK arbetar bl.a. med såddfinansiering, genom att via lån och bidrag stödja utveckling av tekniska produktidéer och teknikbaserad affärsutveckling, konstateras det. Inom regionalpolitiken ingår uppgifter såsom regionalpolitiskt företagsstöd och projektverksamhet. NUTEK har även vissa uppgifter inom ramen för EG:s strukturfondsprogram. Dessa verksamheter bör i huvudsak vara uppgifter också för den nya myndigheten.

När det gäller *information* sägs i propositionen att utöver de många privata aktörer som arbetar med olika former av företagsinformation finns det ett omfattande system för informationsspridning från myndigheter via Internet. Genom att samla företagsrelevant myndighetsinformation på en plats på Internet (en s.k. portal) och presentera den på ett överskådligt sätt underlättas informationsinhämtningen för blivande och befintliga företagare. Regeringen har därför gett NUTEK i uppdrag att, i samråd med vissa andra aktörer, utforma en portal med relevant, aktuell myndighetsinformation. Portalen kan innehålla information om start av företag och finansieringsfrågor, m.m. Systemet bör kunna användas av såväl befintliga och blivande företagare som olika näringslivsfrämjare. På sikt bör fler tjänster utvecklas och det nationella systemet knyts samman med offentliga informationssystem på regional nivå. Den nationella myndigheten för företagsutveckling bör få ansvar för att samordna ett utbyggt informationssystem.

Beträffande *rådgivning* anser regeringen att – som komplement till generell information och service – också viss affärsrådgivning bör kunna erbjudas. Rådgivningen bör utföras av regionala aktörer med geografisk närhet till företagen. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med bedömning av behoven av rådgivning och förslag om formerna för denna samt myndighetens roll i detta arbete.

Inom området *kunskapsöverföring genom nätverk och mötesplatser* bör staten vara initiativtagare och samordnare. Ett sådant engagemang kan vara mer eller mindre långsiktigt, ske på nationell eller regional nivå samt ske i egen regi eller via privata aktörer. I första hand har staten en roll som initiativtagare till och katalysator i olika nätverk. Det är viktigt att det redan vid införandet av en sådan åtgärd görs en begränsning i tiden. Myndigheten för företagsutveckling skall ansvara för kunskapsöverföring till blivande och befintliga företagare utifrån deras behov. Myndighetens verksamhet kompletterar därmed den kunskapsöverföring som kommer att bedrivas av den nya FoU-myndigheten.

Genom samarbete kring de regionala tillväxtavtalen sker en kunskapsuppbyggnad som förstärker möjligheterna att utveckla de olika regionernas förutsättningar. Nationella åtgärder för företagsutveckling skall samverka

med regionala initiativ, till vilka bl.a. ALMI kan bidra med värdefulla erfarenheter av lokal företagsutveckling. Kunskap och erfarenheter behöver också överföras mellan de olika regionerna. För att detta skall ske behövs en systematiserad erfarenhetsuppbbyggnad. Den nationella myndigheten för företagsutveckling bör i detta avseende utgöra en stödfunktion till den regionala nivån.

Staten uppmuntrar samarbete i nätverk genom en rad olika initiativ för att öka kontaktytor inom olika områden och därigenom främja kunskapsöverföring. Som exempel nämns i propositionen Europapartnariaten, som är en mötesplats för att knyta affärskontakter för små och medelstora företag och som anordnas två gånger om året på olika platser i Europa. Vidare arrangerar CapTec mötesplatser där unga, teknikintensiva och tillväxtinriktade företag kan träffa investerare. För att öka effektiviteten på riskkapitalmarknaden har staten även stött utvecklingen av olika marknadsplatser för handel med aktier i onoterade bolag. Att initiera och samordna nätverk av detta slag bör vara en uppgift för myndigheten för företagsutveckling, sägs det.

Myndigheten bör vidare ha en viktig roll i att öka *samordningen* med andra aktörer, såsom Stiftelsen Industrifonden, Stiftelsen Norrlandsfonden, Stiftelsen Innovationscentrum, teknikbrostiftelser, industriella utvecklingscentrum, Stiftelsen Svensk Industridesign, m.fl., heter det vidare. Dessutom bör myndigheten utveckla ett nära samarbete med den nya FoU-myndigheten, Sveriges exportråd, Invest in Sweden Agency och arbetsmarknadsmyndigheterna. I det arbete som regeringen avser att inleda för att precisera statens roll på den regionala nivån och hur statens sätt att organisera verksamheterna skall kunna förenklas och samordnas bättre, skall också övervägas en lämplig koppling till den nationella myndigheten.

Regeringen avser att tillsätta en *organisationskommitté* med uppgift att vidta de åtgärder som behövs för att myndigheten skall kunna fungera fr.o.m. den 1 januari 2001. Häri ingår bl.a. att organisera och bemanna myndigheten. Kommittén skall också lämna förslag beträffande ansvar och omfattning, samt resurstilldelning till den nya myndigheten. Vidare skall kommittén särskilt analysera och lämna förslag på hur myndigheten skall kunna få en stark näringslivsförankring samt hur relevant kompetens inom nuvarande organisationsstruktur skall kunna tas till vara.

En ny myndighet för analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar

Regeringen begär också riksdagens godkännande av de riktlinjer för en ny myndighet för analyser, omvärldsbevakning och utvärdering som redovisas i propositionen och av en avveckling av Statens institut för regionalforskning fr.o.m. den 1 januari 2001. För framsynt och framgångsrik näringspolitik, innovationspolitik och regionalpolitik behövs ett gott och heltäckande kunskapsunderlag, sägs det. Utvärderings- och analysarbete samt omvärldsbevakning är viktiga redskap för detta. För att säkerställa att gjorda erfarenheter inom politiken återspeglas i framtida åtgärder krävs även ett kontinuerligt arbete för att förbättra användarnas beställar- och mottagarkompetens samt ett utvecklat arbete med målstyrning.

Regeringen vill sätta *ökad fokus på utvärderingar*. Det är av flera skäl angeläget att insatser och program inom näringspolitiken, innovationspolitiken och regionalpolitiken regelbundet utvärderas. Utvärderingar behövs för att säkerställa kunskaps- och lärandeprocessen inför den framtida politikutformningen. De behövs också för att främja en effektiv användning av statliga resurser samt för att uppnå eftersträlvade effekter. Utöver uppföljning och kontinuerlig utvärdering bör även övergripande utvärderingar, som spänner över ett eller flera politikområden, genomföras. Regeringen anser att det är viktigt att utförarna av utvärderingar är fristående från det politiska systemet. Utvärderingar kan beställas från universitet, högskolor eller andra oberoende aktörer, endera av regeringen och dess myndigheter eller, när det gäller mer övergripande utvärderingar, av den föreslagna, nya myndigheten för analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar. Utvärderingar innebär emellertid inte i sig att kunskapsutbyte kommer till stånd. Det är därför viktigt att förbättra regeringens och myndigheternas beställar- och mottagarkapacitet. Det anses också angeläget att de resultat som framkommer i utvärderingarna följs upp och tas till vara. Åtaganden eller insatser som bedöms vara ineffektiva eller kontraproduktiva i förhållande till målen bör avslutas eller förändras. Arbetet med att förbättra mål- och resultatstyrning av statliga aktörer bör samtidigt fortsätta och utvecklas.

Det finns för närvarande brister i tillgången på tvärsektoriella och övergripande analyser med relevans för näringspolitiken, innovationspolitiken och regionalpolitiken, sägs det. Det finns även vissa brister när det gäller statistik och analyser kring näringslivets dynamik, innovationssystemet samt regionala effekter och andra samhällsekonomiska konsekvenser av politiska initiativ. Regeringen anser vidare att det är angeläget att noga följa utvecklingen i omvärlden avseende näringslivets utveckling och de politiska initiativ som tas i syfte att stödja innovationssystem, entreprenörskap och andra faktorer av betydelse för tillväxt och utveckling. Det anses också önskvärt att Sverige spelar en mer aktiv roll i internationellt analysarbete och kunskapsutbyte, exempelvis inom ramen för EU och OECD. Som komplement till myndigheternas analysverksamhet, en verksamhet som framför allt syftar till att stödja den egna verksamhetsutformningen samt enskilda politikområden, ser regeringen behov av en samlad analysfunktion – ett institut med mer övergripande ansvarsområden. Den nya myndigheten föreslås få till uppgift att svara för analyser med tillväxtinriktning, omvärldsbevakning och övergripande utvärderingar.

Institutet skall huvudsakligen fokusera på näringslivets konkurrenskraft och tillväxtfrågor i ett internationellt, nationellt och regionalt perspektiv. De bevakningsområden som institutet bör ansvara för är framför allt de nationella och regionala innovationssystemens förutsättningar och utveckling, samspelet människa–miljö–organisation–teknik, kommunikation förutsättningarna för regional utveckling och tillväxt samt internationalisering. Institutet skall ansvara för bevakning och rapportering om utvecklingen i omvärlden, särskilt vad gäller faktorer med relevans för innovationspolitiken, näringspolitiken och regionalpolitiken, men också om utvecklingen inom olika branscher och sektorer. Att urskilja nya trender i den globala ekonomin är därvid centralt. Att utvärdera arbetet och resultatuppfyllelsen inom hela eller

delar av politikområden är ytterligare en angelägen uppgift. Regeringen anser därför att institutet bör få i uppdrag att initiera och beställa vissa övergripande utvärderingar som spänner över hela eller stora delar av politikområden.

Institutets verksamhet bör omfatta följande funktioner:

- analysverksamhet,
- omvärldsbevakning,
- informations- och publikationsverksamhet,
- beställning av övergripande utvärderingar,
- medverkan i internationellt arbete,
- främjande av internationellt kunskapsutbyte.

Institutet skall vidare ha en viktig roll i styrning av statistik avseende näringsliv, innovationssystem och regional utveckling. I det kommande beredningsarbetet skall regeringen ta ställning till hur rollfördelningen avseende statistikansvar mellan institutet och andra berörda myndigheter skall utformas. Regeringen anser att institutet skall bedriva sin verksamhet i nära samverkan med universitet och högskolor i en organisation med en liten kärna av fast personal, ett omfattande nätverk av inhemska och utländska forskare samt breda nationella och internationella kontaktytor. Möjligheter att i begränsad omfattning bedriva egen forskning skall finnas för institutets personal.

Det är viktigt att dra nytta av kompetensen och erfarenheterna hos *Stiftelsen Sveriges teknisk-vetenskapliga attachéverksamhet (STATT)* vid uppbyggnaden av en ny funktion för omvärldsbevakning. Det är vidare angeläget att institutet bygger vidare på värden som skapats inom STATT, däribland det starka varumärke som STATT utgör i Sverige och internationellt. De i sammanhanget relevanta uppgifter som hittills STATT svarat för kommer att ingå i det nya institutet. STATT är en fristående stiftelse, finansierad med statliga medel. Verksamheten består dels av ett antal fältkontor i regioner som utmärks av dynamik, snabb teknisk utveckling och framstående forskning, dels av en samordnande funktion i Stockholm. Lokal närvaro och kontinuerlig bevakning har bidragit till att bygga upp det förtroende och de kontakter som krävs för att få tillgång till strategisk kunskap. STATT har kontaktytor med forskningssystem, förvaltning och myndigheter, företag och andra organisationer i utlandet. Organisationen har lagt stor vikt vid att utveckla arbetsformer för att nå ut till olika målgrupper i det svenska innovationssystemet.

Statens institut för regionalforskning (SIR), tidigare Expertgruppen för forskning om regional utveckling, har varit ett självständigt institut sedan år 1993, då verksamheten även lokaliserades till Östersund. SIR har till uppgift att initiera, bedriva och samordna forskning om regional utveckling samt att sprida kunskap om denna. Regional forskning är till sin karaktär tvärvetenskaplig och utgör därför en god grund för verksamheten vid den nya myndigheten. Regeringen anser att det finns stora synergieffekter och möjligheter till djupare förståelse av regionala förutsättningar om verksamheten vid SIR integreras med den vid det nya institutet. Samtidigt som de regionala analyserna förstärks med ökad kunskap om andra områden, exempelvis

infrastruktur, kommunikationer och entreprenörskap, får den nationellt base-
rade analysverksamheten större kompetens och möjligheter att studera för-
hållanden utifrån ett regionalt perspektiv. Forskning om regionala förhållan-
den utgör vidare en nödvändig kunskapsbas för regionalpolitikens utform-
ning.

SIR avvecklas som självständig myndighet för att i stället integreras i det
nya institutet. Det är viktigt att på bästa sätt ta till vara SIR:s arbetsformer
och kompetens samt att säkerställa att institutets verksamhet inte skadas av
den föreslagna förändringen. Oavsett var det nya institutet skall ha sitt säte
anser regeringen att utgångspunkten bör vara att verksamhet i minst den
nuvarande omfattningen skall finnas kvar i Östersund. Det är dock viktigt att
integrera regionala, liksom nationella och internationella aspekter i institutets
hela verksamhet.

Övriga myndigheters analysverksamhet påverkas inte organisatoriskt av
förslaget om ett nytt analysinstitut, sägs det i propositionen. Viss omfördel-
ning av resurser inom det innovations- och näringspolitiska systemet kan
dock bli aktuell. Det är viktigt att diskussioner och samverkan med andra
myndigheters analysfunktioner och det nya institutet äger rum och fungerar
väl samt att rollfördelningen dem emellan klargörs. Det är också både troligt
och önskvärt att det finns en viss personlörörlighet mellan de berörda myn-
digheterna. Viktiga kontaktytor och samarbetspartner blir bl.a. den nya myn-
digheten för företagsutveckling, FoU-myndigheten, Institutet för arbets-
marknadspolitiska utvärderingar, Statens institut för kommunikationsanalys,
Forum för småföretagsforskning, det nordiska regionalpolitiska institutet
Nordregio, Invest in Sweden Agency samt Utrikesdepartementets utlandsor-
ganisation.

Regeringen avser att tillsätta en organisationskommitté med uppgift att
vidta de åtgärder som behövs för att myndigheten skall kunna fungera fr.o.m.
den 1 januari 2001. Häri ingår bl.a. att organisera och bemanna myndigheten.
Kommittén skall också lämna förslag beträffande ansvar och omfattning
samt resurstilldelning.

Ekonomiska konsekvenser

De förändringar som föreslås i propositionen förväntas leda till positiva
samhällsekonomiska effekter. Förändringarna omspänner verksamheter som
berör ett antal myndigheter som finansieras över olika utgiftsområden på
statsbudgeten. De organisatoriska förändringarna för att utveckla och stärka
det svenska innovationssystemet och för en förnyad inriktning vad gäller
statens insatser för näringslivsutveckling leder till en koncentration och
kraftsamling av statliga resurser inom de berörda områdena. Det kommer att
 innebära omfördelning av medel på statsbudgeten mellan ett antal anslag och
utgiftsområden. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för år
2001 med en närmare redovisning av förändringarna på anslags- och utgifts-
områdesnivå.

I fyra av de fem motioner som väckts i ärendet föreslås att propositionen skall avslås. Förutom yrkande om avslag på propositionen framställs i motion 1999/2000:N28 (m) förslag till riksdagsuttalanden om ett bättre svenskt företagsklimat, om en genomgående analys av näringspolitiken och om fördjupat samarbete mellan STATT och Invest in Sweden Agency (ISA). Näringsklimatet måste utformas så att Sverige klarar av att tävla med de mest konkurrenskraftiga delarna av världen i fråga om goda villkor för företagande och investeringar, säger motionärerna. Omvärldsförståelse och förändringsbenägenhet i politiken är helt avgörande för Sveriges framtida konkurrensförmåga och välbefinnande. Det är i detta perspektiv förödande att klamra sig fast vid stela modeller, rigida arbetsmarknadsregler och världens högsta skattetryck, anför motionärerna. De anser att ett utmärkt sätt att stimulera nyföretagandet är att öppna för konkurrens inom offentlig sektor, vilket framför allt skulle gynna kvinnors företagande. Att göra företagsreglerna färre, enklare och mer stabila är vidare en angelägen reform. Sverige behöver en ny politik för kreativitet och företagsamhet som berör skatterna och företagandet, arbetsmarknaden, skolan, den högre utbildningen och forskningen, säger motionärerna. De menar att nya myndigheter inte ändrar de grundläggande faktorer som skiljer det nuvarande Sverige från ett land med bra företagsklimat.

En välvillig tolkning av regeringens förslag om en ny myndighet för företagsutveckling är, säger motionärerna, att den innebär en början till reträtt av staten från näringspolitikens arena. Å andra sidan anses ambitionerna finnas kvar till fortsatt politik av det traditionella slaget i form av stöd och selektivt åtgärdestänkande – om än fokuserat till den regionala nivån. Politiska beslut kan i sig aldrig skapa tillväxt, utan det viktiga är, enligt motionärerna, att det bedrivs ett målmedvetet arbete för att förbättra de generella villkoren för företagandet inom områden som skatter, arbetsrätt, regelförenklingar, utbildning, osv. En annan viktig utgångspunkt är att staten inte skall ägna sig åt något som marknaden själv kan hantera. Situationen med en mångfald näringspolitiska myndigheter och aktörer påverkas inte mer än ytterst marginellt genom regeringens förslag, hävdar motionärerna. Dessutom anses förslaget om en ny myndighet för företagsutveckling vara ologiskt i förhållande till propositionens huvudriktning att skapa goda ramvillkor, m.m. En myndighet av det föreslagna slaget skapar felaktiga förväntningar om stöd, anser motionärerna. Företag som vill ha hjälp bör i stället söka kontakt med banker, konsulter, kunder, forskare, partner, medarbetare, m.fl. Motionärerna avvisar förslaget om en ny, nationell myndighet för företagsutveckling. Regeringen bör i stället återkomma till riksdagen med ett mer heltäckande förslag, som tar sin utgångspunkt i slutsatserna i utredningen av Elisabet Annell och Peter Nygårds.

Beträffande den föreslagna, nya analysmyndigheten sägs i motionen att den verksamhet med utvärdering av näringspolitiken som regeringen förordar är ett välkommet nyvaknande. Det är högst anmärkningsvärt att så mycket skattepengar satsas under så lång tid utan någon reell utvärdering, anser motionärerna, men menar att det är mycket oklart varför dessa uppgifter skall

ligga på en ny myndighet. I stället anses det att ansvaret bör ligga på ett fristående organ, som skall kunna handla upp tjänsterna av andra aktörer. Motionärerna hänvisar till att kvalificerade, objektiva analyser och utvärderingar regelbundet görs av en mångfald olika analysorgan, såsom Industriens Utredningsinstitut, Sällskapet näringsliv och samhälle, ISA, STATT, Ingenjörsvetenskapsakademien, International Institute for Management, World Economic Forum, Heritage Foundations, Fraser Institute, Healey and Baker, Arthur Andersson, Gartner Group, Global Leaders of Tomorrow, Transparency International, International Data Corporation, m.fl. Dessutom gör fackföreningar och andra organisationer, analysföretag, konsultbyråer, tidningar, m.fl. omvärldsanalyser och utvärderingar inom skiftande områden. Utvärderingar görs också av Riksrevisionsverket, Riksdagens revisorer, m.fl.

Förslaget i den del som berör STATT avvisas av motionärerna. De anser att STATT, som har ett starkt varumärke som byggts upp under årtionden, bör behålla sin ställning som oberoende organisation. STATT:s arbete på strategiska platser i världen har bidragit till svensk näringslivsutveckling och därmed till svenskt välbefinnande, säger motionärerna och befarar att det starka varumärket STATT kan komma att förstöras med regeringens förslag. I stället borde samarbetet mellan STATT och ISA utvecklas; ett samarbete som har underlättats av att de båda organisationerna kompletterar varandra vad avser uppdrag och inriktning. Ett närmare samarbete mellan de två organisationerna skulle kunna skapa mer av s.k. kritisk massa vad gäller dels möjligheterna att till Sverige förmedla teknik och investeringar, dels önskvärdheten att få viss volym på utlandskontoren, anser motionärerna. De naturliga beröringspunkter som finns, det samarbete som äger rum samt den representation som de båda organisationerna har i utlandet motiverar en närmare analys av hur STATT och ISA skulle kunna fördjupa sitt samarbete, vad avser både verksamhetsområden och utlandsorganisation, sägs det. Motionärerna avvisar sålunda förslaget om en ny myndighet för analyser och omvärldsbevakning och efterfrågar i stället en analys av vad som hittills gjorts och bör göras inom näringspolitikens område.

Också i motion 1999/2000:N30 (m) avvisas propositionen. En god näringspolitik måste utgå från ambitionen att skapa ett gott, generellt företagsklimat, med låga och konkurrenskraftiga skatter, enkla regelverk, sund finanspolitik för låga räntor, god tillgång till utbildad arbetskraft och medlemskap i den gemensamma valutan, anser motionären. Han menar att utgångspunkten för en förändring bör vara ett konstaterat problem hos den berörda verksamheten, alternativt en förändring i ambitionsnivån för verksamheten. Regeringens förslag har dock inte föregåtts av en utvärdering av berörda verksamheter, som gett vid handen att organisationen bör förändras, påpekar motionären. Han erinrar vidare om att ALMI skapades för att hjälpa små och medelstora företag att växa och utvecklas. Affärsrådgivningen, i form av tillhandahållandet av en kombination av kompetens och kapital, är styrkan med ALMI. Arbetet med att ge ALMI karaktären av företagarkollegium bör fortsätta, anser motionären. Han förmodar att tilliten till ALMI:s verksamhet bland företagare skulle försämrats om en övergång till myndighetsform genomförs. Företagare känner i allmänhet skepsis inför kommersiellt samarbete

med myndigheter, hävdar motionären, som också anser att problem med offentlighetsprincipen och liknande frågor kan komma att uppstå.

Avslag på propositionen föreslås även i motion 1999/2000:N29 (kd). I motionen begärs vidare riksdagsuttalanden om behovet av en utvärdering av den förda näringspolitiken och om behovet av konkreta åtgärder i linje med Småföretagsdelegationens förslag för att underlätta företagande, tillväxt och värdeskapande. Statens främsta uppgift inom näringspolitiken är, enligt motionärerna, att skapa ramar och regler för företagens verksamhet samt att bidra till gynnsamma förutsättningar för långsiktig tillväxt och värdeskapande. I många utredningar, bl.a. rapporten Statens åtgärder för fler och växande företag, som utgör ett viktigt underlag för propositionen, påtalas behovet av att fler småföretag startas, säger motionärerna. De konstaterar att utredarna anser att småföretagspolitiken behöver utvärderas i grunden, att de direkta ekonomiska företagsstöden bör avskaffas, att det lilla företagets behov av information, kunskap och nätverk måste tillgodoses, att statens roll i småföretagspolitiken måste förändras mot en beställarroll och att det finns regelsystem där de små och växande företagen kommer i kläm. Invest in Sweden Agency påtalar i sin rapport Klimatet för utländska investeringar i Sverige behovet av åtgärder, bl.a. beträffande höga individskatter, en relativt rigid arbetsrätt och instabila spelregler, erinrar motionärerna vidare om. De hänvisar till att Småföretagsdelegationen sommaren 1998 lämnade en lång rad förslag till lättnader och regelförenklingar för småföretag. Enligt Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) har, säger motionärerna, bara 12 av dessa förslag genomförts, medan 22 är under utredning. Detta innebär, enligt SAF, att 65 förslag ännu inte genomförts på ett sådant sätt att de påverkar de små företagens vardag.

Motionärerna delar regeringens uppfattning att statens åtgärder för företagsutveckling är svåra att överblicka på grund av mångfalden av aktörer och aktiviteter samt den otydliga ansvarsfördelningen med delvis överlappande uppgifter. Näringspolitiken har med åren blivit ett lapptäcke och ingen genomgripande utvärdering har genomförts, varken av effekterna av dess delar eller av helheten, säger motionärerna. De anser därför att hela den förda näringspolitiken måste utvärderas innan ett förslag till ny organisation kan antas. Motionärerna säger att regeringen genom förslaget om en ny myndighet för företagsutveckling bl.a. vill tillgodose något som varit ett gammalt, kristdemokratiskt krav, nämligen ett Internetbaserat informationssystem för företagare. Verksamheten ute i regionerna – rådgivning, m.m. – berörs inte av regeringens förslag, varför den enskilda företagaren sannolikt inte kommer att märka någon förändring till det bättre genom omorganisationen på central nivå och den nya myndigheten, befarar motionärerna. De anser att regeringens förslag till omorganisation utgår från ett felaktigt perspektiv. I stället för regeringens uppifrån-och-ned-baserade förslag, med regeringens styrningsmöjligheter som utgångspunkt, bör en eventuell omorganisation utgå från företagets perspektiv och behov, anser motionärerna.

Syftet med regeringens förslag om en ny myndighet för analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar är vällovligt, eftersom utvärderingen av statliga insatser är bristfällig, vilket tydligt konstateras bl.a. i rapporten Statens åtgärder för fler och växande företag, säger motionärerna vidare. De

anser emellertid att det inte finns något som hindrar regeringen att grundligt utvärdera den förda politiken utan att en ny myndighet behöver tillskapas. STATT bedriver en tekniskt kvalificerad verksamhet i utlandet och förmedlar värdefull, teknisk information till svenskt näringsliv och samhälle, säger motionärerna. De anser att förslaget om att STATT:s uppgifter, eller eventuellt delar av dem, skall ingå i det nya institutet medför en risk för att en mycket kunnig och värdefull organisation skall brytas upp och tappa i kompetens och kraft.

Motionärerna anser sammantaget att regeringen först borde ha låtit utarbeta de förslag som de olika organisationskommittéerna får i uppdrag att ta fram, så att ett heltäckande och tydligt förslag hade kunnat presenteras för riksdagen. En omorganisation på toppen av den statliga, näringspolitiska byråkratin är inte vad det svenska näringslivet och småföretagen i första hand behöver, utan vad som främst bör prioriteras är konkreta åtgärder som främjar företagande och tillväxt, menar motionärerna.

I motion 1999/2000:N31 (c) begärs riksdagsuttalanden om att regionens egen utvecklingskraft bör tas till vara, om könsperspektiv i företagandet och om företagsfinansiering. Motionärerna delar regeringens uppfattning att främjandet av företagsutveckling skall förenklas och förtydligas. De ser heller inget hinder mot att de föreslagna förändringarna av NUTEK och ALMI på central nivå genomförs. De menar dock att den nya myndigheten för företagsutveckling bör organiseras så att de regionala delarna får ett övergripande ansvar vad gäller utveckling och start av företag i regionerna. Därigenom anses de regionala behoven kunna tillfredställas mer effektivt, genom att regionernas egen utvecklingskraft kan tas till vara. Kunskapen kring företagandet har ett könsperspektiv, sägs det vidare i motionen. Kvinnor och män startar och driver företag på olika sätt – forskning visar att kvinnor ofta startar försiktigare, med mindre lån och bidrag, och att affärsidéerna ofta avser en lokal marknad. Denna skillnad avspeglas, enligt motionärerna, inte i samhällets sätt att se på företagandet, utan de insatser som har gjorts anses främst ha varit anpassade efter mäns villkor. Motionärerna anser att Sverige bör vara ett föregångsland när det gäller jämställdhet inom näringslivet, varvid ett delmål bör vara att få fler kvinnor som startar och driver företag och ett annat att andelen kvinnor i ledande befattning i näringslivet ökar. Åtgärder som har varit av stort värde för att öka medvetenheten och att stimulera kvinnor till att starta eget, är kvinnliga rådgivare och de kvinnliga resurscentrum som tidigare fanns, både på länsstyrelserna och på central nivå. Det är viktigt att de nya myndigheterna tar könsperspektiven på företagande i beaktande i sin verksamhet och organisation, anför motionärerna.

Möjligheten till mindre lån med begränsade eller obefintliga säkerheter till personer, bl.a. kvinnor och ungdomar, som startar helt nya företag är viktig att behålla, sägs det avslutningsvis i motionen. Motionärerna menar att denna möjlighet, som tidigare ALMI erbjudit, även skall finnas kvar i framtiden på regional nivå. Företag måste få möjlighet att växa, varför det är viktigt att säkra tillgången till riskvilligt kapital, ett riskkapital som i första hand bör vara privatägt. Ju närmare individen riskkapitalet hanteras, desto bättre. En ökad konkurrens mellan olika riskkapitalförsörjare är önskvärd, eftersom

mångfald gynnar företagsamheten, anför motionärerna. De menar därför att det även framöver bör finnas regionala alternativ på riskkapitalmarknaden som ryms inom den nya myndighetens verksamhetsområde som komplement till de privata. Därigenom sägs även alternativa verksamheter kunna få hjälp med riskkapital.

Propositionen bör avslås av riksdagen, anför det i motion 1999/2000:N27 (fp). I motionen begärs också ett riksdagsuttalande om att en förutsättningslös utvärdering av den förda näringspolitiken bör genomföras. Näringspolitiken kan inte lyckas om inte politiken i allmänhet – den ekonomiska politiken och arbetsmarknadspolitikerna – är inriktad på att skapa ett gynnsamt företagsklimat, säger motionärerna. De anser att de förslag som regeringen lägger fram bara utgör mindre förändringar inom en allmän ram, en ram som inte är bra för den långsiktiga tillväxten och företagsamheten. Regeringsförslaget sägs utgå från tre skilda utredningar som gjorts om olika frågeställningar inom näringspolitiken, men regeringen tycks endast i begränsad utsträckning ha tagit till sig de slutsatser som där dragits, anför motionärerna. I utredningen av Elisabet Annell och Peter Nygårds anges att de direkta stöden skapar mer negativa än positiva effekter och att dessa stöd – med undantag för riktade stöd till speciella grupper – kan avskaffas. Staten kan enligt utredningen gå över från en utförrarroll till att i huvudsak vara beställare inom småföretagspolitiken. Ambitionen bör vara att öka företagandet genom att öka den naturliga riskkapitaltillgången, vilket inte kan ske genom finansiellt stöd utan genom ändrade skatter. Regeringen har inte dragit några egentliga slutsatser av dessa konstateranden, menar motionärerna. De anser att den omorganisation som föreslås på myndighetssidan med en sammanslagning av NUTEK och ALMI inte är förankrad i tydliga resultat i de aktuella utredningarna. Det av regeringen begärda bemyndigandet att få vidta de åtgärder som behövs bör därför, enligt motionärerna, avvisas, till dess att regeringen på ett tydligare sätt kan visa vad som skall uppnås med omorganisationen.

Beträffande förslaget om att inrätta en ny myndighet för analyser, omvärldsbevakning och utvärdering inom näringspolitiken, innovationspolitiken och regionalpolitiken anser motionärerna att det är rimligt att i högre utsträckning än för närvarande fråga sig vilka effekterna av den förda politiken faktiskt är. Detta anses dock kunna göras utan att för den skull en ny myndighet inrättas. Regeringen kan i högre grad agera som beställare av utredningar, analyser, m.m., anför motionärerna. Utredningen av Elisabet Annell och Peter Nygårds förespråkar en kritisk granskning av vad som hittills gjorts. En sådan förutsättningslös granskning bör genomföras, innan beslut om en ny myndighetsstruktur fattas, anför motionärerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Organisationskommitté, m.m.

Regeringen fattade i början av maj 2000 beslut om att tillkalla en kommitté med uppgift att lämna förslag till ansvarsområde, organisation, finansiering och arbetsformer för en ny myndighet för företagsutveckling (dir. 2000:37). Kommittén skall vidare analysera och lämna förslag till hur myndigheten kan

få en stark näringslivsförankring. Arbetet skall genomföras med förbehåll för riksdagens beslut med anledning av den här aktuella propositionen. Generaldirektör Per-Ola Eriksson har utsetts till ordförande i kommittén.

Regeringen beslöt vidare i mars 2000 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att lämna förslag till preciserat ansvarsområde, organisation och arbetsformer för en ny myndighet för analyser, omvärldsbevakning och övergripande utvärderingar (dir. 2000:19). Utredaren skall också i övrigt förbereda inrättandet av den nya myndigheten samt se till att en effektiv övergång sker från nuvarande till ny organisationsstruktur i den mån befintliga myndigheter är berörda. Arbetet genomförs med förbehåll för riksdagens beslut med anledning av propositionen. Generaldirektör Susanne Ackum Agell har utsetts till särskild utredare.

Lokalisering

Frågan om lokalisering av den nya myndigheten för företagsutveckling berörs inte vare sig i propositionen eller i kommittédirektiven. I de sistnämnda sägs endast att kommittén skall svara för att lokaler anskaffas. Beträffande den nya myndigheten för analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar sägs i propositionen, som nämnts, att regeringen anser att – oavsett var det nya institutet skall ha sitt säte – utgångspunkten bör vara att verksamhet i minst den nuvarande omfattningen (dvs. verksamheten hos SIR) skall finnas kvar i Östersund. Den särskilda utredaren skall, enligt kommittédirektiven, med denna utgångspunkt överväga och föreslå en lämplig lokalisering av institutet.

I näringsutskottets yttrande 1999/2000:NU4y om ny organisation för forskningsfinansiering anförde utskottet beträffande frågan om lokalisering av den nya FoU-myndigheten följande:

Näringsutskottet noterar att regeringen inte lägger fram något förslag om lokalisering av den nya FoU-myndigheten. I detta sammanhang kan nämnas att frågor om lokalisering av statliga myndigheter regelmässigt har ingått i frågeställningarna inom regionalpolitiken, vilken tidigare behandlades av arbetsmarknadsutskottet. Hösten 1998 övertog näringsutskottet beredningsansvaret för de regionalpolitiska frågorna i riksdagen. Senast frågan om lokalisering av statliga myndigheter aktualiserades var i samband med utskottets behandling av regeringens skrivelse 1999/2000:33 om utvecklingsprogram för kommuner med anledning av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten (bet. 1999/2000:NU10).

I ett enhälligt ställningstagande i det nämnda betänkandet konstaterade näringsutskottet att det föreligger principer för såväl lokaliseringen som beslutshandlingen i sådana ärenden. Dessa principer har riksdagen som sin mening givit regeringen till känna hösten 1996 (bet. 1996/97:AU2). Principerna innebär bl.a. att riksdagen kan förvänta sig att regeringen underställer riksdagen lokaliseringsärenden som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse för riksdagens ställningstagande. Självklart föreligger alltid möjligheten för utskott och riksdag att göra bedömningen att man inte vill ta ställning i ett lokaliseringsärende. Detta har också skett i ett antal fall. Näringsutskottet framhöll i betänkandet att de gällande principerna för lokalisering av statliga myndigheter och för beslutshandlingen i sådana ärenden även fortsättningsvis bör äga giltighet.

Beträffande det nu föreliggande förslaget om en ny myndighetsorganisation för forskningsfinansiering vill näringsutskottet med hänsyn till såväl personalen som verksamheten framhålla behovet av skyndsamhet i beslutet om lokalisering. Mot bl.a. denna bakgrund har näringsutskottet inget emot att regeringen beslutar i lokaliseringsfrågan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att vägledande för den näringspolitik som bör bedrivas är att den skall bidra till att skapa förutsättningar för tillväxt, sysselsättning och välfärd i hela Sverige. Det är viktigt att understryka att tillväxten skall vara ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar.

En viktig del av näringspolitiken är att främja tillkomsten av nya företag och tillväxten i befintliga företag. Utskottet delar regeringens bedömning att statens åtgärder för att främja fler och växande företag är svåra att överblicka på grund av mångfalden av aktörer och aktiviteter samt den otydliga ansvarsfördelningen med delvis överlappande uppgifter. Det är angeläget att underlätta för blivande och befintliga företagare genom ökad samordning och renodling av de företagsfrämjande aktiviteterna. Utskottet ser de nu aktuella förslagen som inledningen av ett förändringsarbete på central nivå för att förbättra styrning av statliga insatser och allokering av medel. Inrättandet av en ny myndighet för företagsutveckling, en ny FoU-myndighet och en ny myndighet för analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar kan förväntas medföra effektivitetsvinster genom renodlingen och samordningen hos de berörda myndigheterna.

I flera av de här aktuella motionerna sägs att en grundlig utvärdering av den hittills förda näringspolitiken först skulle ha gjorts, innan förslag om organisatoriska förändringar läggs fram. Som tidigare har redovisats har regeringen emellertid, som grund för de nu aktuella förslagen, låtit genomföra ett par utredningar på näringspolitikens område. I propositionen sägs att de förslag som nu framläggs utgör inledningen av ett förändringsarbete och att det fortsatta arbetet får visa på behovet av ytterligare organisatoriska förändringar. Regeringen meddelar också sin avsikt att återkomma till riksdagen angående den regionala nivån, som huvudsakligen skall vara den direkta kontakten för företagen och företagarna. I en av motionerna berörs Småföretagsdelegationens förslag, varvid det hävdas att endast ett begränsat antal av dessa har genomförts. I det näringspolitiska betänkandet 1999/2000:NU13, som avlämnades tidigare i vår, redovisades en avstämning av vidtagna åtgärder mot Småföretagsdelegationens förslag. Enligt denna har drygt 40 % av förslagen genomförts eller befinner sig i en genomförandefas, medan ytterligare 30 % av förslagen utreds eller bereds. Bland de övriga förslagen återfinns förslag på områden där det för närvarande redan förekommer statliga insatser, t.ex. på kompetensområdet, eller där det primära ansvaret ligger hos kommunerna.

Utskottet noterar vidare – beträffande synpunkterna i motionerna om att det behövs utvärderingar av den förda näringspolitiken – att i verksamheten för den nya myndigheten för analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar skall ingå att initiera och beställa vissa övergripande utvärderingar som

spänner över flera politikområden. När det gäller farhågorna för att det varumärke som STATT utgör skall försvinna vill utskottet påpeka att det i propositionen sägs att den nya myndigheten skall bygga vidare på värden som skapats inom STATT, däribland det starka varumärke som STATT utgör, och att de i sammanhanget relevanta uppgifter som hittills handhåfts av STATT skall ingå i den nya myndigheten.

Motion 1999/2000:N31 (c) tar upp olika frågor som motionärerna anser bör beaktas vid inrättandet av den nya myndigheten för företagsutveckling. Det rör sådant som tillvaratagande av den berörda regionens utvecklingskraft, beaktande av könsperspektiv, bibehållande av de s.k. mikrolånen och regionala alternativ på riskkapitalmarknaden. Detta är alla områden som – mot bakgrund av skrivningar i propositionen och direktiven för organisationskommittén – bör ingå i den nya myndighetens verksamhet.

Utskottet vill också erinra om att regeringen återkommer i budgetpropositionen för år 2001 med förslag om de förändringar på anslags- och utgiftsområdesnivå som kan bli följden av de nu aktuella organisationsförändringarna.

Beträffande frågan om lokalisering av de båda nya myndigheterna konstaterar utskottet att denna inte berörs vare sig i propositionen eller i kommittédirektiven. Beträffande den nya myndigheten för analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar sägs dock i propositionen, som nämnts, att regeringen anser att – oavsett var det nya institutet skall ha sitt säte – utgångspunkten bör vara att verksamhet i minst den nuvarande omfattningen (dvs. verksamheten hos Statens institut för regionalforskning) skall finnas kvar i Östersund. Den särskilda utredaren skall, enligt kommittédirektiven, med denna utgångspunkt överväga och föreslå en lämplig lokalisering av institutet. Utskottet vill – i likhet med vad som anfördes i utskottets yttrande 1999/2000:NU4y till utbildningsutskottet om ny organisation för forskningsfinansiering – med hänsyn till såväl personalen som verksamheten framhålla behovet av skyndsamhet i beslutet om lokalisering av de båda nya myndigheterna. Mot bl.a. denna bakgrund har utskottet inget emot att regeringen beslutar i lokaliseringsfrågan.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker samtliga motioner.

Hemställan

Utskottet hemställer

beträffande *vissa organisationsfrågor inom näringspolitiken*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:71 och med avslag på motionerna 1999/2000:N27, 1999/2000:N28, 1999/2000:N29, 1999/2000:N30 och 1999/2000:N31

dels godkänner de i propositionen redovisade riktlinjerna för en ny myndighet för företagsutveckling samt bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder som behövs vad gäller nuvarande myndighetsorganisation och ALMI Företagspartner AB,

dels godkänner de i propositionen redovisade riktlinjerna för en ny myndighet för analyser, omvärldsbevakning och utvärdering,

res. (m, kd, fp)

Stockholm den 30 maj 2000

På näringsutskottets vägnar

Per Westerberg

I beslutet har deltagit: Per Westerberg (m), Barbro Andersson Öhrn (s), Reynoldh Furustrand (s), Lennart Beijer (v), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Sylvia Lindgren (s), Ola Karlsson (m), Nils-Göran Holmqvist (s), Marie Granlund (s), Gunilla Wahlén (v), Ola Sundell (m), Ingegerd Saarinen (mp), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp), Anne Ludvigsson (s) och Harald Bergström (kd).

Reservation

Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Eva Flyborg (fp) och Harald Bergström (kd) anser

dels att utskottets ställningstagande bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis – i likhet med vad som anförs i motionerna 1999/2000:N28 (m), 1999/2000:N30 (m), 1999/2000:N29 (kd) och 1999/2000:N27 (fp) – framhålla vikten av ett generellt bra företagsklimat. Detta måste ha en sådan utformning att Sverige klarar att tävla med de mest konkurrenskraftiga delarna av världen. Därför är det viktigt att undanröja de faktorer som hämmar företagande, jobb och tillväxt och som kan påverkas genom den inhemska politiken. Omvärldsförståelse och förändringsbenägenhet i politiken är helt avgörande för Sveriges framtida konkurrensförmåga och välbefinnande. Sverige behöver en ny politik för kreativitet och företagsamhet som berör skatterna och företagandet, arbetsmarknaden, skolan, den högre utbildningen och forskningen. Utskottet anser att ett utmärkt sätt att stimulera nyföretagandet är att öppna för konkurrens inom offentlig sektor, vilket framför allt skulle gynna kvinnors företagande. Att göra företagsreglerna färre, enklare och mer stabila är vidare en angelägen reform. Nya myndigheter ändrar inte de grundläggande faktorer som skiljer det nuvarande Sverige från ett land med bra företagsklimat. Utskottet anser sålunda, i likhet med vad som anförs i de nyssnämnda motionerna, att propositionen bör avslås. Det naturliga tillvägagångssättet hade varit att en utvärdering av den hittills förda näringspolitiken först hade gjorts, innan förslag om inrättande av nya myndigheter läggs fram.

Resultaten av de utredningar som regeringen uppger ligger till grund för propositionen har uppenbarligen endast i mycket begränsad omfattning fått genomslag i de nu aktuella förslagen. I utredningen Statens åtgärder för fler och växande företag sägs att den nuvarande småföretagspolitiken behöver

utvärderas i grunden, att de direkta ekonomiska företagsstöden bör avskaffas, att det lilla företagets behov av information, kunskap och nätverk måste tillgodoses och att statens roll i småföretagspolitiken måste förändras mot en beställarroll. Utredningen konstaterar vidare att det finns regelsystem där de små och växande företagen kommer i kläm. Det gäller särskilt de s.k. stopp-reglerna, fåmansbolagslagstiftningen och de administrativa regelkraven samt arbetsrättslagstiftningens utformning.

Utredarna kritiserar också de svenska konkurrensvillkoren, den s.k. gråzonen mellan offentlig och privat verksamhet, den osunda konkurrensen med enskild verksamhet från skattefinansierad verksamhet, den otillräckliga offentliga upphandlingen samt de statliga stödens konkurrenspåverkande effekter. Utredarnas slutsats är att statens bästa verktyg för att få till stånd ett ökat antal och fler växande företag är att effektivisera den offentliga sektorn, avreglera, konkurrensetsätta och upphandla. De konstaterar vidare att mycket litet är känt om effekterna av 30 års näringspolitik; genomarbetade utvärderingar saknas nästan helt. Det förefaller utskottet som om regeringen inte har dragit några egentliga slutsatser av de konstateranden som utredarna gör!

Stiftelsen Svenska Jobs & Society har inför utskottet aktualiserat en fråga om osund konkurrens från NUTEK:s sida när det gäller främjande av nyföretagande. Stiftelsen har ifrågasatt lämpligheten av att NUTEK engagerar sig i ett koncept, Open for Business (OFB), som har nära koppling till den verksamhet som stiftelsen bedriver. OFB, som ägs av ett organ inom det kanadensiska utbildningsdepartementet i provinsen Nova Scotia – Centre for Entrepreneurship, Education and Development (CEED), är ett projekt för att pröva ett koncept för att stimulera entreprenörskap hos unga personer. Stiftelsen befarar att OFB kan innebära en risk för att osund konkurrens uppstår. Utskottet konstaterar att det redan för närvarande finns privata och ideella aktörer som vänder sig till samma målgrupp, t.ex. Snilleblixarna, Ung Företagsamhet, Drivhuset, Robinson Crusoe AB, nätverket KNUT, Jobs & Society, m.fl.

I syfte att skaffa sig ett underlag för bedömning i sakfrågan om huruvida OFB-projektet innebär en risk för snedvridning av konkurrensen har undersökningar gjorts om utskottet kan få tillgång till det avtal som NUTEK skall ingå med CEED och som i vissa delar är hemligstämplat. Resultatet av dessa undersökningar är att om utskottet begär att få in de aktuella handlingarna från NUTEK blir de automatiskt offentliga. Eftersom detta inte är avsikten med att ta in handlingarna, har ett förslag framlagts i utskottet om att utskottet i stället skulle begära in handlingarna via Näringsdepartementet, varigenom sekretessen skulle kunna bevaras. Detta förslag har emellertid röstats ned av företrädarna i utskottet för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet. Företrädarna för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Miljöpartiet har reserverat sig till förmån för förslaget.

Utskottet ser det som en viktig principfråga att ett utskott skall ha möjlighet att få tillgång till det material, t.ex. från myndigheter, som bedöms nödvändigt i en fråga, utan att för den skull eventuell sekretess skall undanröjas. Bland annat inom ramen för det uppföljnings- och utvärderingsarbete som utskotten i ökad utsträckning skall bedriva är frågan om bevarad sekretess hos material som ett utskott tar in av stor, principiell betydelse.

Genom att en majoritet i utskottet har motsatt sig att allt relevant material tas in till utskottet, har utskottet alltså inte kunnat bilda sig en egen, självständig uppfattning i sakfrågan om huruvida OFB-projektet innebär en risk för konkurrenssnedvridning, genom att privata aktörer trängs undan. Enligt utskottets mening har ärendet därmed inte fått en tillräcklig beredning.

När det gäller den föreslagna, nya myndigheten för analyser, omvärldsbevakning och utvärdering delar utskottet uppfattningen att det är rimligt att i högre utsträckning än för närvarande ställa frågan vilka effekter den förda politiken faktiskt har. Som nyss nämnts är kunskaperna om de faktiska effekterna av den förda näringspolitiken mycket bristfälliga. En utvärdering av effekterna kan dock göras utan att en ny myndighet inrättas. Regeringen kan i stället i högre grad agera som beställare av utredningar, analyser, m.m.

Utskottet vill också i detta sammanhang påpeka att STATT bör behålla sin ställning som oberoende organisation. STATT, som bedriver en tekniskt kvalificerad bevakning i utlandet och förmedlar värdefull information till svenskt näringsliv och samhälle, har ett starkt varumärke som byggts upp under årtionden. STATT:s arbete på strategiska platser i världen har bidragit till svensk näringslivsutveckling och därmed till det svenska välbefindandet. Att delvis omforma STATT till en rapportskrivande omvärldsanalysmyndighet för regeringen innebär att den ursprungliga tanken med STATT försvinner. Det starka varumärket STATT riskerar att gå om intet med regeringens förslag. I stället bör, enligt utskottets mening, samarbetet mellan STATT och ISA utvecklas. De naturliga beröringspunkter som finns, det samarbete som äger rum samt den representation som de båda organisationerna har i utlandet motiverar en närmare analys av hur STATT och ISA skall kunna fördjupa sitt samarbete, vad avser både verksamhetsområden och utlandsorganisation.

Utskottet anser sålunda att riksdagen skall avslå propositionen och i stället anmoda regeringen att göra en grundlig utvärdering av den förda näringspolitiken och därefter återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder. Därmed tillstyrks motionerna 1999/2000:N28 (m), 1999/2000:N30 (m), 1999/2000:N29 (kd) och 1999/2000:N27 (fp). Motion 1999/2000:N31 (c), i vilken förespråkas smärre förändringar i regeringens förslag, avstyrks samtidigt.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

beträffande *vissa organisationsfrågor inom näringspolitiken*
att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:N27, 1999/2000:N28, 1999/2000:N29 och 1999/2000:N30 och med avslag på motion 1999/2000:N31

dels avslår proposition 1999/2000:71,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

1. Fråga om osund konkurrens

Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m), Ingegerd Saarinen (mp), Eva Flyborg (fp) och Harald Bergström (kd) anför:

Stiftelsen Svenska Jobs & Society har inför utskottet aktualiserat en fråga om osund konkurrens från NUTEK:s sida när det gäller främjande av nyföretagande. Stiftelsen har ifrågasatt lämpligheten av att NUTEK engagerar sig i ett koncept, Open for Business (OFB), som har nära koppling till den verksamhet som stiftelsen bedriver. OFB, som ägs av ett organ inom det kanadensiska utbildningsdepartementet i provinsen Nova Scotia – Centre for Entrepreneurship, Education and Development (CEED), är ett projekt för att pröva ett koncept för att stimulera entreprenörskap hos unga personer. Stiftelsen befarar att OFB kan innebära en risk för att osund konkurrens uppstår. Vi konstaterar att det redan för närvarande finns privata och ideella aktörer som vänder sig till samma målgrupp, t.ex. Snilleblixarna, Ung Företagsamhet, Drivhuset, Robinson Crusoe AB, nätverket KNUT, Jobs & Society, m.fl.

I syfte att skaffa sig ett underlag för bedömning i sakfrågan om huruvida OFB-projektet innebär en risk för snedvridning av konkurrensen har undersökningar gjorts om utskottet kan få tillgång till det avtal som NUTEK skall ingå med CEED och som i vissa delar är hemligstämplat. Resultatet av dessa undersökningar är att om utskottet begär att få in de aktuella handlingarna från NUTEK blir de automatiskt offentliga. Eftersom detta inte är avsikten med att ta in handlingarna, har ett förslag framlagts i utskottet om att utskottet i stället skulle begära in handlingarna via Näringsdepartementet, varigenom sekretessen skulle kunna bevaras. Detta förslag har emellertid röstats ned av företräddarna i utskottet för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet. Företräddarna för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Miljöpartiet har reserverat sig till förmån för förslaget.

Vi ser det som en viktig principfråga att ett utskott skall ha möjlighet att få tillgång till det material, t.ex. från myndigheter, som bedöms nödvändigt i en fråga, utan att för den skull eventuell sekretess skall undanröjas. Bland annat inom ramen för det uppföljnings- och utvärderingsarbete som utskotten i ökad utsträckning skall bedriva är frågan om bevarad sekretess hos material som ett utskott tar in av stor, principiell betydelse.

Genom att en majoritet i utskottet har motsatt sig att allt relevant material tas in till utskottet, har utskottet alltså inte kunnat bilda sig en egen, självständig uppfattning i sakfrågan om huruvida OFB-projektet innebär en risk för konkurrenssnedvridning, genom att privata aktörer trängs undan.

2. Lokaliseringen av de nya myndigheterna

Ingegerd Saarinen (mp) anför:

Utskottet konstaterar att regeringen inte lägger fram något förslag om lokalisering av de båda nya myndigheterna och har inte något att erinra mot att

regeringen beslutar i lokaliseringsfrågan. Det får förutsättas att regeringen i sin diskussion om lokaliseringen av de berörda myndigheterna aktualiserar de gällande principerna för utlokalisering av statliga myndigheter.

1999/2000:NU17

Ärendet	1
Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	2
Utskottet	3
Propositionen	3
Bakgrund.....	3
En ny FoU-myndighet.....	3
En ny myndighet för företagsutveckling	4
En ny myndighet för analyser, omvärldsbevakning och utvärderingar	6
Ekonomiska konsekvenser	9
Motionerna.....	10
Vissa kompletterande uppgifter	14
Organisationskommitté, m.m.	14
Lokalisering	15
Utskottets ställningstagande.....	16
Hemställan	17
Reservation (m, kd, fp).....	18
Särskilda yttranden	21
1. Fråga om osund konkurrens (m, kd, fp, mp)	21
2. Lokaliseringen av de nya myndigheterna (mp).....	21